Delo

Stran / Page: 18
Doseg / Reach: 194.700
Država / Country: SLOVENIA
Površina prispevka / Size: 831 cm2

31.05.2007

1 / 3

Ob jubileju Kemijskega inštituta smo se pogovarjali z direktorjem doc. dr. Petrom Venturinijem

Vrhunski v vsem, manjka le nobelovec

Jasna Kontler - Salamon

Kemijski inštitut (KI) je v šestih desetletjih zamenjal več imen kot direktorjev. Predzadnji dr. Stane Pejovnik – sedanji dekan fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani – ga je vodil dve desetletji, sedanji, dr. Peter Venturini, ga, sodeč po rezultatih, zelo uspešno vodi že sedem let. Vsekakor velja omeniti, da je bil njegov protikandidat, ko je pred tremi leti kandidiral drugič, sedanji minister za znanost in tehnologijo dr. Jure Zupan, ki je v KI kot raziskovalec preživel več kot tri desetletja.

Čeprav noben inštitut ne živi od svoje zgodovine, je tradicija seveda pomembna. Kako svojo izkoriščate v KI?

Tradicija je vsekakor pomembna in tudi podpira inštitutsko uveljavljanje v svetu. Začetek KI je bil zelo skromen in kar nekaj časa je minilo, da se je nabavila prva večja raziskovana oprema. Sodelavci KI so bili vseskozi povezani z mednarodnim okoljem, te vezi pa so se z leti zelo okrepile. Inštitut je svoj razvoj ves čas gradil na odlični znanosti, po svoje pa mu je tudi koristilo, da je bil ves čas na prepihu – nenehno je moral dokazovati, da je koristen in potreben in tudi to ga je sililo v tesno sodelovanje s slovenskim gospodarstvom. KI je že desetletja partner podjetij, med katerimi je tudi vrsta danes vodilnih v farmacevtski, kemični, gumarski in prehrambeni industriji. Zadnje čase pa se tudi vedno več ukvarjamo z reševanjem okoljskih problemov.

Vaši gospodarski partnerji so srečno prebrodili tranzicijske spremembe, ko je sicer propadel dobršen del slovenske industrije. Bi to pripisali srečnim okoliščinam?

Rekel bi, da to gotovo ni bilo zgolj srečno naključje. Gotovo jim je pomagala tudi njihova pravočasna usmeritev v razvoj, v raziskave. Za tisto industrijo, ki je stavila na razvoj, je bila tranzicija očitno enostavnejša. To jim je pomagalo, da so se lahko tudi v hudih časih s svojimi izdelki dokazovali na najbolj razvitih svetovnih trgih.

Kako bi ocenili današnjo osebno izkaznico inštituta? Bi vam lahko kdo očital, da imate preveč zaposlenih, preveč raziskovalcev?

Inštitut dosega dobre rezultate in to verjetno najbolj prepričljivo dokazuje, da nas ni preveč. V zadnjih letih se pri nas povečuje delež tistih z najvišjo izobrazbo. Za to se ne trudimo le pri raziskovalcih temveč tudi v naših skupnih službah – le z vrhunskim znanjem so kos zapletenim postopkom prijav patentov in prijav na mednarodne raziskovalne projekte, poslovanju s podjetji itd. Od skupno 245 zaposlenih nas je skoraj sto doktorjev znanosti. Prepričan sem, da Slovenija potrebuje še več vrhunsko izobraženih strokovnjakov, kot jih trenutno premore. Glede na to da se je naša država odločila, da bo družba, temelječa na znanju, pričakujem, da bo v prihodnje potrebovala še več raziskav in torej tudi več raziskovalcev. Mi bomo s svojim razvojem tem pričakovanjem skušali ustreči. Je pa res, da je to nekoliko kontradiktorno, saj na splošno za vse javne raziskovalne zavode velja pravilo, da naj ne povečujejo števila zaposlenih. Mi smo našli izhod v tem, da število zaposlenih povečujemo na račun doktorantov, torej mladih raziskovalcev.

Res se imate s čem hvaliti. Bili ste naš prvi raziskovalni inštitut, ki si je pridobil certifikat kakovosti ISO 9001:2000. Imate naš prvi evropski center odličnosti (NMR center, specializiran za nuklearno resonančno spektroskopijo visoke ločljivosti). Na Nizozemskem ste ustanovili Virtualni inštitut za kemometrijo in industrijsko metrologijo (VICIM BV). Menda ste končno zadovoljni tudi z opremljenostjo inštituta?

Naša opremljenost je zdaj res takšna, da se, če se pošalim, ne moremo več izgovarjati na opremo, da še nimamo Nobelovega nagrajenca ... Predvsem po zaslugi našega NMR centra, ki je na področju strukturne kemije tudi center evropske odličnosti, smo pridobili takšno raziskovalno infrastrukturo, na katero smo lahko resnično ponosni. Zelo veliko investicijo (o njej smo pisali tudi v *Znanosti*; op. ur.) smo uspeli izpeljati v našem duhu, torej s partnerji – z raziskovalnimi inštituti, z univerzo in s podjetji. Nekaj smo pridobili tudi iz razpisov državnih projektov, predvsem pa smo izkoristili evropske strukturne sklade. S tem smo postali svetovno prepoznavni na tem področju, v Sloveniji pa smo postavili svetilnik znanosti, ki se mu bodo,upam, pridružili še drugi. Delovanje NMR centra se v KI pozna tudi tako, da se želo povečuje število tujcev, ki jih zanima delo na našem inštitutu.

Doslej ste se dobro odrezali ob prijavah na projekte okvirnega programa (OP). V 6. OP ste bili enkrat tudi koordinator projekta. Se bo to ponovilo tudi v 7. OP?

Pravilo, ki se ga v KI vseskozi držimo, je, da se moramo nenehno soočati s svojo raziskovalno konkurenco in to tako na lokalni kot na globalni ravni. Sodelovanje v okvirnih programih se nam vsekakor splača, saj s tem hitro postaneš prepoznaven na določenih področjih in te nato tudi vabijo k novim projektom. Seveda pa smo se prijavili tudi na razpise aktualnega 7. okvirnega programa, vendar so za nami šele prvi razpisi in je še pre-

zgodaj za oceno naše uspešnosti. Predvidevam pa, da bo naša vključitev zelo velika. Tudi v 7. OP imamo nekaj koordinatorskih predlogov, a nas, resnici na ljubo, koordinatorstvo pretirano ne mika, saj je s tem ogromno administrativnega dela, ki jemlje veliko časa in energije. Naše skupne službe pa so razmeroma majhne in težko nudijo ustrezno podporo zelo velikim projektom. Zato se mu, če je to le mogoče, izognemo in se raje osredotočimo na raziskovalno delo.

Prej ste omenili veliko število vaših doktorjev znanosti. Mnogi od teh in tudi drugi so doktorirali ob mentorski podpori vaših strokovnjakov. Doslej doktorskega študija sami niste mogli izvajati, nobena skrivnost pa ni, da to nameravate. Prav tako ni skrivnost, da ste ob prijavi vaše raziskovalne šole naleteli na težave – na to ste navsezadnje ministra Zupana sami opozorili na zadnji seji Korisa. V čem je bistvo teh težav?

KI je res zelo aktivno vključen tako v dodiplomski kot v podiplomski študij ljubljanske univerze. Zelo smo zadovoljni s študenti, ki prihajajo k nam, saj so to ambiciozni in sposobni mladi ljudje. Lani je skupina dodiplomskih študentov fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter biotehniške fakultete UL, ki smo jo pri nas usposabljali za tekmovanje iz sintezne kemije, dosegla izreden uspeh, prvo mesto v konkurenci študentov najodličnejših univerz na svetu. Kot opažamo, mnoge k nam pritegne ravno naša interdisciplinarnost – pri nas je poleg kemikov tudi veliko fizikov, matematikov, biologov itd. Mnogi naši raziskovalci so zainteresirani za pedagoško delo, pridobiti si želijo habilitacije, zato je logično, da se želimo aktivneje vključiti v izobraževanje. Toda po sedanji zakonodaji se kot institucija ne moremo ukvarjati z izobraževalnim delom, zato nameravamo ustanoviti šolo kot samostojno pravno osebo, kjer bi mi sodelovali kot partner, programe pa bi verjetno zasnovali in deloma tudi izvajali v sodelovanju z drugimi izobraževalnimi organizacijami – mislimo, da je Slovenija premajhna, da bi to počeli sami. Prepričani smo, da bi s tem lahko dvignili raven slovenskega visokega šolstva. Novembra lani smo na vlado naslovili prošnjo, da nam to dovoli, a tega soglasja doslej – kljub načelni podpori ministrstva – nismo dobili.

Po vsem, kar ste povedali, se lahko zdi odveč vprašanje, če vas je strah napovedi, da lahko novi zakon prinese razpad velikih inštitutov, zato vas raje vprašam, če bi lahko sedanje uspehe dosegali tudi, če bi delovali v podobi več manjših inštitutov oziroma združeni z univerzo?

Menim, da Slovenija potrebuje tako inštitute kot univerze, vsekakor potrebuje tudi velike in uspešne inštitute. Večjo kritično maso oziroma preseganje razdrobljenosti raziskovalnih kapacitet lahko dosežemo s partnerstvom brez formalnega združevanja.

Prihodnje leto se vam izteče direktorski mandat. Ker ste uspešni, se zdi logično, da boste še kandidirali. Pa boste res? Ali pa vam je dovolj prepiha z vseh strani – denimo s strani inštitutskih upravnih odborov, nad čemer tožijo nekateri vaši direktorski kolegi?

Prepih je lahko čisto koristen in spodbuden. Moteče je lahko to, da včasih nekateri cilji javnih raziskovalnih inštitutov niso dovolj jasno postavljeni in je zato lahko občasno problematično tudi merjenje uspešnosti direktorjev ... Moje sodelovanje z našim upravnim odborom je večinoma dobro. O tem, ali bom sam še kandidiral za direktorja ali ne, pa še ne bi rad govoril.

Kemijski inštitut od leta 1953 domuje v stavbi ob Hajdrihovi ulici, na Viču v Ljubljani.

DOC. DR. PETER VENTURINI

Čeprav predstavljamo KI, niso odveč osnovni biografski podatki njegovega prvega moža, **dr. Petra Venturinija**. Pred 41. leti se je rodil v Ljubljani, kjer je maturiral na bežigrajski gimnaziji, leta 1991 pa diplomiral na fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo UL, kjer je pet let kasneje tudi doktoriral. V času dodiplomskega študija je bil (leta 1990) nagrajen s študentsko Prešernovo nagrado in Krkino nagrado. Njegovo prvo delovno mesto – raziskovalno se je usmeril na področje nanotehnologije – je bil Institut Jožef Stefan, od leta 1992 do 1993 je bil raziskovalec na Inštitutu za polimere in organske materiale Univerze Santa Barbara v Kaliforniji, od leta 1996 do 1999 vodja razvojnega projekta v Leku, zadnjih sedem let pa je v KI, kjer se mu bo prihodnje leto iztekel drugi direktorski mandat. Svoje menedžersko delo je podkrepil tudi z ustrezno izobrazbo – leta 2000 si je pridobil MBA naslov na Univerzi v Kansasu v ZDA. Lani so ga na Univerzi v Mariboru habilitirali za docenta za področje tehnične kemije. Je tudi član ekspertnega panela evropske tehnološke platforme za nanomedicino EU, evalvator za projekte 6. okvirnega programa, predsednik uprave Hiše eksperimentov in dolgoletni podpredsednik sveta ustanove Slovenska znanstvena fundacija.

Od Kemijskega laboratorija do Kemijskega inštituta

1946 – 21. decembra 1946 Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU) ustanovi Kemijski laboratorij SAZU. Leto kasneje ga preimenuje v Kemijski inštitut SAZU.

1953 – Postopoma se vsi oddelki tega inštituta iz zgradbe na Salendrovi ulici preselijo v novo poslopje na Hajdrihovi ulici (kjer se nahaja še danes). Inštitut 17. junija 1953 dobi novo ime – Kemijski inštitut Boris Kidrič.

Poleg SAZU soustanoviteljstvo inštituta prevzame izvršni svet LR Slovenije in Univerza v Ljubljani.

1971 – Z zakonom o prenosu ustanoviteljskih pravic se pravice izvršnega sveta prenesejo na konzorcij slovenske kemijske industrije. V prvem letu so bile članice konzorcija: Color Medvode, Helios Domžale, Krka Novo mesto, Lek Ljubljana, Salonit Anhovo in TOK Ilirska Bistrica, leto kasneje se je konzorciju pridružila še Kolinska Ljubljana. Pri reorganizaciji inštituta so imele enako vlogo članice konzorcija kot tudi univerza.

1992 – Po osamosvojitvi Slovenije je Kemijski inštitut 24. aprila 1992 postal javni raziskovalni zavod. Ustanoviteljica je Republika Slovenija, soustanoviteljici pa Univerza v Ljubljani in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

2002 – Od leta 2002 je ustanoviteljica Kemijskega inštituta Republika Slovenija, soustanoviteljica pa Slovenska akademija znanosti in umetnosti.